

Nd.

60. Frumvarp til laga

um búfjártryggingar.

Flutningsm.: Jón Sigurðsson, Sigurður Bjarnason.

1. gr.

Stofna skal sérstaka deild við Brunabótafélag Íslands og undir stjórn þess, er nefnist Búfjártryggingardeild.

2. gr.

Verkefni Búfjártryggingardeildar er að taka að sér váttryggingu búfjár gegn vanhöldum og slysum, allt eftir þeim nánari reglum, sem lög þessi og reglugerð setja.

3. gr.

Skylt er að tryggja í deildinni gegn venjulegum vanhöldum:

- a. Kynbótanaut og kynbótahesta, er styrks njóta af opinberu fé og eru til félagslegra afnota.
- b. Bústofn sauðfjárkynbótabúa og annarra kynbótabúa, sem rekin eru með opinberum styrk og undir opinberu eftirliti.

Ekki má váttryggja undir þessum lið eldri gripi en hér segir: Kynbótanaut 12 vetra, kynbótahesta 18 vetra, hrúta og ær 6 vetra.

4. gr.

Heimilt er að tryggja í deildinni:

- a. Gegn vanhöldum: Kýr og hrúta.
- b. Gegn slysum af völdum illviðra og sjávarflæðar: Tiltekið búfé eða hópa búfjár.

5. gr.

Váttryggingarupphæð gripa skal ákveðin fyrir fram og með hliðsjón af skattmáti á hverjum tíma. Verðmæti kynbótagripa má þó vera allt að tvöfalt skattmat, eftir því sem váttryggjanda og umboðsmanni Búfjártryggingarsjóðs kemur saman um.

Eindagi á iðgjöldum er samtímis því, er tryggingarnar eru skráðar.

6. gr.

Váttryggingarsjóður bætir $\frac{1}{3}$ váttryggingarverðs og því aðeins, að vanhöldin eða slysin séu ekki um að kenna fóðurskort, hirðuleysi eða handvömm eigenda gripanna eða umráðenda, þjónum þeirra eða nánustu erfingjum.

Frá bótum dragast nytjar fjárins eftir hæfilegu máti.

7. gr.

Til vanhalds og slysa samkv. 3. og 4. gr. teljast dauðsföll af sjúkdómum og slysum á meðan hinir váttryggðu gripir eru í gæzlu, hvort sem er í húsi eða í heimahöfum, eftir því sem nánar verður tiltekið í reglugerð.

8. gr.

Allir þeir, sem váttryggja í Búfjártryggingardeild, eru félagsmenn hennar og ábyrgjast, að sjóður hennar geti staðið í skilum. Ábyrgðin er þó takmörkuð við það, að váttryggjendum það ár, er iðgjöldin hrökkva ekki til bóta, er skylt að greiða viðbótariðgjöld allt að 100%. Viðbótariðgjöldin má taka lögtaki í eignum váttryggjanda. Nú verður eitthvert ár svo mikið tjón af slysum samkv. 4. gr. b., að iðgjöldin hrökkva ekki til, og skal þá ríkissjóður greiða það, sem á vantar, og er það ekki afturkræft.

Ríkissjóður er í bakábyrgð fyrir varasjóð deildarinnar, en endurgreiða skal

rikissjóði það, sem hann á þann hátt kynni að leggja fram, þó með þeirri undan-
tekningu, er að framan greinir.

9. gr.

Ríkissjóður leggur fram 300 þús. kr., þegar Búfjártryggingardeildin er stofnuð,
og er það stofnfé deildarinnar og nefnist Búfjártryggingarsjóður.

10. gr.

Vátryggingar á búfé gilda til þess tíma, sem tiltekið er í vátryggingarskirteininu.

11. gr.

Umboðsmenn Brunabótafélags Íslands skulu vera umboðsmenn Búfjártryggingar-
deilda. Þeir skrá tryggingarnar, gefa út vátryggingarskirteini, innheimta
iðgjöld og aukaiðgjöld og gera á þessu öll skil til félagsins. Þeir skulu vera um-
boðsmenn deildarinnar við mál um skyldu til bóta og um upphæð bótanna.

Brunabótafélagið getur þó tekið sér sérstaka trúnaðarmenn fyrir Búfjártryggingar-
deildina.

Nú verður ágreiningur milli umboðsmanns og tjónþola um rétt og skyldu til
bóta eða um upphæð bótanna, og skal ágreiningnum þá skotið til gerðardóms
þriggja manna. Nefni til sinn mann hvor aðili, en viðkomandi dómari oddamann-
inn. Úrskurður gerðardómsins er fullnaðarúrskurður. Skaðabætur greiðast ekki
af hendi fyrr en tjón er að fullu sannað og metið.

12. gr.

Nú er búfé, sem vátryggt er samkvæmt lögum þessum, veðsett, og nær þá veð-
rétturinn einnig til vátryggingarfjárins.

13. gr.

Landbúnaðarráðherra ákveður iðgjöld vegna búfjártrygginga í samráði við
forstjóra Brunabótafélags Íslands og stjórn Búnaðarfélags Íslands, og skal þá
leggja til grundvallar vanhaldaskýrslur þær, er fyrir liggja, og aðrar upplýsingar
um vanhöld og fjárskaða, er lög þessi ná til og þessir aðilar geta aflað sér á
annan hátt.

14. gr.

Landbúnaðarráðherra ákveður nánar með reglugerð verksvið Búfjártryggingar-
deilda, stjórn, reikningshald, virðingar, iðgjöld, gjalddaga, endurtryggingu,
hvernig meta skuli skaða af vanhöldum, hvað telst til vanhalds, sem skylt er að
bæta, ábyrgð félagsmanna og annað varðandi búfjártryggingarnar, er þörf krefur,
að ýtarlegar sé kveðið á um.

15. gr.

Brjótí vátryggjandi lög þessi eða reglugerð og skilyrði, sem sett eru sam-
kvæmt þeim, varðar það réttindamissi til skaðabóta eftir málavöxtum, svo sem
reglugerð tiltekur nánar. Í reglugerð má ákveða sektir fyrir brot á ákvæðum hennar,
10—500 kr., er renni í Búfjártryggingarsjóð.

16. gr.

Með mál út af brotum á lögum þessum skal farið sem almenn lögreglumál.

17. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi felld lög nr. 28 7. maí 1928, um búfjártryggingar.

Greinargerð.

Árið 1928 samþykkti Alþingi lög um búfjártryggingar, þar sem hreppum var
heimilað að stofna vátryggingarsjóði, ef fullnægt væri ákveðnum skilyrðum. Lög
þessi hafa ekki komið til framkvæmda, þótt nú séu 14 ár liðin síðan þau voru sam-

þykkt á Alþingi. Mun þar mestu um valda skortur á almennum áhuga hjá bændum fyrir slíkum tryggingum og þar af leiðandi örðugleikar á að fá nægan meiri hluta í hreppnum til þess að stofna váttryggingarsjóðina. Lög þessi hafa því steytt á sama skerinu og lögin um váttrygging sveitabæja meðan framkvæmd þeirra var háð samþykktum hreppanna.

Þótt þannig hafi til tekizt, er ýmsum ljóst, að hér er um að ræða eitt af nauðsynjamálum landbúnaðarins. Bætt meðferð og kynbætur hafa stóraukið verðmæti einstakra gripa og heilla búfjargreina. Valdir kynbótagripir og góðar mjólkurkýr eru t. d. ávallt í svo háu verði, að það er hverjum búanda tilfinnanlegt tjón að missa slíka gripi. Fátækir bændur hafa ekki heldur ráð á að kaupa dýra kynbótagripi nema þeir geti jafnframt váttryggt þá.

Flesta vetur berast fréttir um, að búfé bænda, fleira eða færri, hafi farizt af illviðrum eða sjávarflæði. Er hér skemmst að minnast, er bændur við norðanvert Ísafjarðardjúp misstu nú í haust um fjögur hundruð fjár, sem ýmist fennti eða hrakti í sjó í ofviðri. Tjón bænda, sem missa þannig t. d. nær allt sauðfé sitt á einum sólarhring, er oft enn þá tilfinnanlegra en þó öll bæjarhúsin brynnu óváttryggð.

Alþingi hefur fyrir löngu séð hættuna, sem því er samfara að hafa húsin óváttryggð, og lögleitt skyldutryggingu á íbúðarhúsum, en enn þá eiga bændur þess engan kost að tryggja búfé sitt fyrir slysum.

Eins og nú er komið búnaði hér á landi, verður tæplega um það deilt, að full þörf sé á því, að bændur eigi þess kost að tryggja búfénað sinn fyrir vanhöldum og slysum. Um hitt getur orðið ágreiningur, hvaða leið skuli valin.

Hér er lagt til, að stofnuð verði búfjártryggingardeild fyrir land allt með skyldutryggingu, er nái aðeins til kynbótagripa og kynbótabúa, sem njóta opinbers styrks. Er það gert meðfram til þess, að deildin fái strax fastan stofn, svo hún komist þegar á fót. Að öðru leyti séu tryggingarnar frjálssar, líkt og lausafjártryggingar Brunabótafél. Íslands. Ekki hefur þó þótt fært að taka upp vanhaldatryggingu fyrir allt sauðfé og hross framur en í núgildandi lögum, meðan fódurtryggingar eru ekki almennt komnar á og mæðiveiki og garnaveiki herja á sauðfjárstofninn.

Brunabótafélag Íslands er að öðrum þræði tryggingarstofnun fyrir sveitirnar, og er því hagfelldast og kostnaðarminnst að fela því einnig alla framkvæmd og stjórn þessara tryggingarmála.

Samkvæmt núgildandi lögum átti ríkissjóður að leggja fram 300 þús. kr. sem stofnfé Búfjártryggingarsjóðs. Þessi sjóður varð þó aldrei til nema á pappírnum, því að á kreppuárunum var framkvæmd laganna frestað að þessu leyti. Hér er lagt til, að ríkissjóður greiði þessa upphæð til Búfjártryggingarsjóðs.

Flutningsmenn hafa við samning þessa frv. notið aðstoðar framkvæmdarstjóra Brunabótafélags Íslands og fengið hjá honum ýmsar mikilsverðar bendingar.